

Десет принципа на гражданската наука

Формулировките по-долу са разработени от работна група за „Споделяне на най-добри практики и изграждане на капацитет“ към **Европейската асоциация за гражданска наука** (European Citizen Science Association), ръководена от Природонаучния музей в Лондон, с помощта на членове на Асоциацията, които допринесоха за извеждането на някои от ключовите принципи, които ние като общност вярваме, че са в основата на добрите практики в гражданската наука.

1. **Гражданските научни проекти активно включват гражданите в научни инициативи, които създават ново знание или разбиране.** Гражданите могат да действат като сътрудници, пълноправни партньори или дори като проектни ръководители и имат значима роля в проекта.
2. **Гражданските научни проекти постигат истински научен резултат.** Например, отговарят на научен въпрос или допринасят за вземане на управленски решения или съдействат за прилагане на политики за опазване на околната среда.
3. **Както професионалните учени, така и гражданите-изследователи имат полза от съвместната работа.** Ползите може да включват публикуване на резултати от изследвания, възможности за обучение, за лично развлечение, социални ползи, удовлетворение от принос към научни доказателства, напр. за разглеждане и решаване на въпроси от местно, национално или международно значение, с потенциал за влияние върху вземането на управленски решения.
4. **Гражданите-изследователи имат възможност да участват в различни етапи от научния процес.** Това може да включва разработване на изследователския проблем, проектиране на методиката, събиране и анализиране на данни и комуникация на резултатите.
5. **Гражданите-изследователи получават обратна връзка от ръководителите на проекта.** Например как се използват техните данни и какви са резултатите от изследванията или управленските решения, както и общественото влияние или ползи от проекта.
6. **Гражданската наука се приема за изследователски подход като всеки друг, с присъщите си ограничения и пристрастия, които трябва да бъдат взети предвид и съответно контролирани.** Въпреки това, за разлика от традиционните изследователски подходи, гражданската наука предоставя възможност за по-голяма обществена ангажираност и демократизация на науката.

7. **Данните и метаданните събрани с проекти за гражданска наука са публично достъпни и когато е възможно, резултатите се публикуват в издания с отворен достъп.** Споделянето на данни може да става по време или след приключване на проекта, освен ако изисквания за сигурност или поверителност на данните не позволяват това.
8. **Приносът на гражданите-изследователи се признава и оповестява в резултатите и публикациите на проекта.**
9. **Гражданските научни програми се оценяват според научния им принос, качеството на данните, опитът и преживяванията на участниците, както и според размера на общественото или политическо въздействие.**
10. **Ръководителите на проекти за гражданска наука се съобразяват със законовите и етични норми, свързани с авторските права, интелектуалната собственост, правилата и законодателството за споделяне на данни при спазване на необходимата поверителност, както и с въздействието върху околната среда на всяка една от извършените дейности.**

Февруари 2024 г. София